

Vruchtbaar

Jeroen Brouwer

Pas aan de vrucht kent men de boom. Burgers willen resultaten zien, alleen zo wordt vertrouwen gewekt. Dat hield minister Donner van Justitie zijn gehoor onlangs voor bij een conferentie over het thema Europese strafrechtelijke ruimte. Er werd daar onder andere gesproken over gevolgen van 'Tampere'.

De Europese Raad van Tampere uit 1999 vormde een eerste aanzet voor verdere en betere strafrechtelijke samenwerking in de Unie. Het ging om wederzijdse erkenning van beslissingen, het vereenvoudigen van procedures en meer samenwerkende politie. De invoering van het Europese aanhoudingsbevel is een van de eerste concrete vruchten. De komende jaren zal het Tampere-programma vooral nut moeten bewijzen in het bestrijden van criminaliteit en terrorisme.

De samenwerking is gericht op het beschermen van de rechten van burgers tegen misdaden van de medeburgers. Eerst praktisch samenwerken voordat zinvol over nieuwe rechtsbescherming kan worden gesproken, zo werd ferm geformuleerd. De vraag is echter of we zo lang kunnen wachten.

'De verdachte wordt op dit moment harder behandeld dan vijftien jaar geleden, dat geeft ook minister Donner toe. Ik ben bang dat het Nederlands strafrecht langzaam afglijdt naar een onaanvaardbaar peil. Sommige maatregelen zijn niet verkeerd en de maatregelen die worden genomen, gaan vaak geleidelijk. Maar dat is tegelijkertijd het gevaar: het wordt op die manier moeilijk om ertegen te vechten,' aldus oud-advocaat en oud-rechter mr. Jan Leijten in een recent interview in de *Staatscourant*. Ik neem aan dat verdachten van terrorisme niet zijn uitgesloten van zijn zorg.

In een lange brief aan de Tweede Kamer van 10 september jongstleden geeft de minister aan dat de weerbaarheid van het volk en het vermogen van de overheid moeten worden versterkt. Een aantal voorstellen wordt voorbereid tot verdere verruiming van bevoegdheden, bijvoorbeeld het instellen van een zogenaamd verkennend onderzoek. Ook bij particuliere instanties als verenigingen en stichtingen moeten gegevens kunnen worden opgevraagd.

Een tweede verruiming ziet op het preventief fouilleren. Bij een dreigende aanslag zal een officier van Justitie bijvoorbeeld de A4 kunnen aanwijzen, en iedere passant laten fouilleren. Gaat het om een telefoontap, infiltratie of stelselmatige observatie, dan is uitoefening van die bevoegdheden niet langer beperkt tot verdenking van een concreet strafbaar feit. Ook buiten het geval van ernstige bezwaren zou bewaring mogelijk moeten worden gemaakt bij terroristische misdrijven.

Als advocaat weet u nu dat u in ieder geval na 106 dagen de processtukken volledig te zien kunt krijgen. Gaat het om terrorisme, dan moet het langer onvolledig houden van het dossier mogelijk worden. In *de Volkskrant* erkent de minister dat de ingrepen fors zijn, maar stelt hij tevens dat hij zich geen relativering kan permitteren.

Advocaat mr. Böhler schetst in een interview in het *NRC Handelsblad* het hellende vlak van vaag bewijs, ruime opsporingsbevoegdheden en gebrekkige proceswaarborgen. In haar boek *Crisis in de rechtsstaat*, aanleiding voor dat interview, stelt zij volkomen terecht dat de controle over het handelen van de staat wordt uitgeoefend door onderwerping van de staat aan de rechtsorde. Het recht fungeert als primaire ordeningsfactor, aldus Böhler.

Columnist en jurist Afshim Ellian bekritiseert haar heftig. De rechtsstaat is bedoeld voor het handhaven van de democratische politieke ordening. Met andere woorden: in een democratie ligt het primaat bij het volk, bij de politiek, en niet bij de rechter of het juridische establishment. De rechtsstaat is niet in de eerste plaats bedoeld voor de verdachte, en ten onrechte zou Böhler zich tegen elke vernieuwing van het strafrecht verzetten.

Ellian doet Böhler tekort. Ook bij haar is te lezen dat de bescherming van het individu tegen de geweldpleging door medeburgers tot de kerntaken van de overheid behoort.

Het gaat om effectiviteit, maar vooral ook om proportionaliteit. De voorgestane verruiming van bevoegdheden wordt door de minister zeer uitvoerig beschreven. Waar het mijns inziens vooral aan ontbreekt is een minstens even uitvoerige (en natuurlijk overtuigende) motivering dat al die nieuwe maatregelen effectief en proportioneel zijn. Waarom en op welke punten schieten de vele al bestaande – soms vergaande – bevoegdheden en mogelijkheden voor strafrechtelijke interventie tekort? Welke argumenten zijn er om aannemelijk te maken dat verdere verruiming van bevoegdheden de samenleving beter zal beschermen?

Dat de politiek verantwoordelijken voor geweldige dilemma's staan, laat zich raden. Zij moeten zichzelf echter wel dwingen de opgeworpen vragen grondig te beantwoorden.

Ik hoop op een vruchtbaar en voortdurend debat tussen politici, wetenschappers en advocaten. Want één rotte appel tast al gauw een mand van burgerlijke vrijheden en daarmee ook de rechtstaat aan.

84e jaargang – 1 oktober 2004 – nr. 15
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv.

De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G.C. van Daal
mr. Y. van Gemenen
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. P.F.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. A.P. Ploeger
mr. E. Unger
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Uitgever
drs. J.W. van der Weele

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Vormgeving
VILLA Y, Andre Kljisen
Unit-1, Dimitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: dbmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,97 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 16: 8 oktober 2004
afl. 17: 29 oktober 2004

Abonnementen
Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen.
Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Nederlandse
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap